

Sorg og krisehåndtering

For bedst muligt at hjælpe en elev gennem sorgen/krisen, opfordres skole og forældre til at være i dialog med hinanden i situationer som:

- Skilsmisse
- Alvorlig sygdom
- Kaossituationer
- Et barn mister en person i nærmeste familie
- Skolen mister en elev
- Skolen mister personale.

Listen er ikke udtømmende.

Skolen udarbejder handleplaner for disse situationer. Se vedlagte handleplaner.

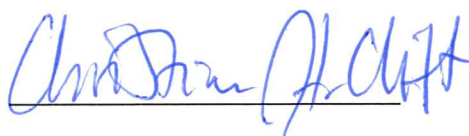
Handleplaner tilpasses fra situation til situation.

Vedtaget i skolebestyrelsen

12.9 2023

Skolebestyrelsesformand

Skoleleder

Handleplan for sorg- og krisesituationer

Eksempler på sorg- og krisesituationer kan være:

- Besked om alvorlig sygdom.
- Ulykker.
- Overfald eller krænkelse.
- Skilsmisse.

Ved alvorlige kaos- og krisesituationer:

- Møde mellem teamet, en ledelsesrepræsentant og eventuelt ressourcepersoner, hvor der skabes overblik over situationen og laves en plan over, hvad der skal ske. Familien og andre kilder til yderligere information kontaktes om nødvendigt.
- Informerer årgangens / afdelingens / skolens lærere / pædagoger om, hvad der er sket. Hvor mange der informeres, afhænger af situationen.
- Informere relevante årgange og forældre.
- Efter relevant information er givet, afholdes endnu et møde, hvor teamet, en person fra ledelsen og eventuelle ressourcepersoner deltager. Her lægges en mere detaljeret handleplan for, hvad der skal ske fremover. I denne forbindelse kan der holdes møde med familien, hvis den er i stand til det.
- I det videre forløb er klasselæreren tovholder støttet af sit team, en ledelsesperson og eventuelle ressourcepersoner.
- Undervejs er der løbende dialog mellem skolen og hjemmet.
- Hvis situationen har sådan en karakter, at pressen henvender sig, henvises der til skolens ledelse, som kommer til at fungere som talerør udadtil.

Skolens leder Christian Handberg Clift på 6223 6344 / 5139 8989 eller viceskoleleder Maria K. Rolskov 6223 6346 / 6113 0249.

Oplysninger om og kontakt til øvrige kollegaer kan findes og foretages via skolens AULA.

Elev med kronisk sygdom eller handicap kommer til skolen:

- Møde mellem teamet, en ledelsesrepræsentant og elevens forældre samt eventuelle ressourcepersoner, hvor der laves en plan over, hvad der umiddelbart skal ske angående information og specielle tiltag.
- Information af teamets gæstelærere og andre relevante ansatte.
- Information til årgangens / andre relevante elever. I de tilfælde, vil det være mest fornuftigt at informere forældregruppen.
- Efter at de forskellige parter er informeret afholdes endnu et møde, hvor teamet, en ledelsesrepræsentant, elevens forældre samt eventuelle ressourcepersoner deltager. På dette møde udarbejdes en egentlig handleplan.

- I det videre forløb er klasselæreren tovholder støttet af sit team, en fra ledelsen, ressourcecentret, hvis eleven er tildelt integrationstimer eller andre timer, og eventuelle resourcepersoner.
- Undervejs er der en løbende dialog mellem skolen og hjemmet.

Når klassen mister en kammerat - i skoletiden (ex. cykeltur, lejrskole el. lign.):

- Der ydes førstehjælp og ringes efter ambulance, derefter må andre tililende tage over.
- Læreren tager sig af klassen (mobiltelefon når hurtigt vidt omkring).
- Elevernes samles (alt efter situationen)
- Der tages kontakt til samtlige forældre - hjem eller på arbejde
- Børnene tager hjem sammen med / til deres forældre
- Næste dag kan samme procedure som ved "ulykker udenfor skoletid" følges.
- Hvis klassen er på lejrskole og børnene ikke lige kan komme hjem, må læreren med udgangspunkt i ovennævnte procedure forsøge at klare situationen under mest mulig hensyntagen til samtlige elever (husk at børns reaktioner kan være meget forskellige).

Når klassen mister en kammerat - udenfor skoletiden (en ulykke, el. ved sygdom):

- Samme dag skolen/klasselæreren får viden om ulykken, tages den første kontakt til hjemmet. Hjemmet skal være vidende om/give tilladelse til det, der foregår på skolen i forbindelse med dødsfaldet. Aflæg gerne flere besøg - både før og efter begravelsen.
- Der holdes et formøde: Ledelse, klasselærer + evt. andre lærere:
  - Få overblik over situationen
  - Indsamle relevant information
  - Lægge en strategi.
  - Information af hele medarbejderstaben (forebyg rygtedannelse)
- Information i den berørte klasse af klasselærer og anden lærer. Alt efter situationen har læreren forskellige handlemuligheder:
  - Forældrene kontaktes og børnene sendes hjem resten af dagen eller / og
  - Markering i klassen: lys, blomster, bevare "en tom plads", brevskrivning til "den døde" / "den døde forældre", besøg på ulykkesstedet - læg blomster, lys, en sidste hilsen etc. (Hvis børnene har været sendt hjem på 1. dagen, foregår markeringen næste dag).
  - Børnenes forældre kontaktes via telefon og man sikrer, at ingen går hjem til et tomt hus.
  - Der sendes informationsbrev med hjem til forældrene.
- Sideløbende informeres skolens øvrige klasser. Dette kan foregå samlet via skolens ledelse. Skolens flag går på halv, der holdes evt. 1 min. stilhed. Efterfølgende snak i klasserne. Alle skolens elever får brev med hjem, hvor der informeres om hændelsen samt om mulige reaktioner hos børnene.
- I den berørte klasse er det en god ide at invitere til et snarligt forældremøde. Inviter gerne resourcepersoner (skolepsykolog, psykoterapeut el. lign), der kan fortælle forældrene om, hvordan de kan hjælpe deres børn igennem forløbet. Samtidig orienteres om det forløb, som børnene har været igennem på klassen.

Begravelsen:

Det er en god ide at alle, berørte elever, kommer med til begravelsen - ifølge en voksen.

Nogle klasseforældre kan tage sig at det praktiske omkring en blomsterhilsen fra klassen (sørg for, at det er klassens hilsen, der kommer til at stå på kortet).

Perioden efter:

I den følgende periode kan det være en god ide at invitere præsten op til en snak i den berørte klasse.

Løbende opfølgning så længe klassen ønsker det - fx:

- o Markering af den døde kammerats fødselsdag.
- o Besøg på kirkegården - evt. blomsterhilsen ved særlige mærkedage (ex. jul).
- o En mindeplads på opslagstavlen etc.

Når et barn mister en forælder eller søskende:**Den første dag:**

Når et barn mister en forælder eller søskende, er det klasselæreren eller skolelederen (afhængig af hvem der modtager beskeden), som er forpligtet på, at alle omkring klassen orienteres.

Skolelederen informerer alle lærer og pædagoger, klassens forældregruppe og servicepersonalet.

Skolens øvrige klasser og forældre informeres om dødsfaldet af Skolelederen.

Elevens hjem kontaktes, af Skolelederen, for at:

- Lave en aftale med elevens hjem om at aflægge besøg.
- Drøfte om der er brug for at støtte til familien (Sorg og krisehjælp, PPR eller andet).
- Informere om at skolen giver besked til årgangen og resten af skolen.

Skolen (Tina Rosager) sender en buket - gerne med en personlig hilsen. I de mindre klasser kan det være en god ide at lade alle børnene i klassen lave tegninger til den kammerat, som har mistet.

Dagene efter:

- Afholde hjemmebesøg / besøg på skolen, hvor klasselæreren med eleven og familien aftaler, hvad klassen og skolen kan gøre for at hjælpe eleven gennem sorgen.
- Overvej, hvordan eleven skal vende tilbage til klassen. Skolen står for "normaliteten" men sikre overfor børnene, at der er mulighed for at de kan trække sig mm.
- Klasselærere og primærpædagog fra SFO deltager i begravelsen. Krans med bånd sendes. Hvis familien modsætter sig det, så ikke.
- Overvej, hvordan kammeraterne skal forholde sig, når den berørte elev kommer tilbage. Snak med dem om det.

Første dag eleven/eleverne er tilbage i skole:

- Laves 1. modul om til en klasselærertime.
- Der kan f.eks. være blomster, et lys eller en lille opmærksomhed på bordet.

Klassens forældreråd:

- Forældrerådet sørger for, at der til elevens hjem kommer en hilsen fra klassekammerater og forældre. Det kan være blomster, et besøg eller et brev.
- Husk at en varm hilsen kan tages frem igen og igen.

På længere sigt:

Vigtigt at have en voksen at betro sig til, som ikke er ens mor eller far. Aftal, hvem, der er den primære kontaktperson.

- Husk jævnligt at spørge til eleven.
- Lyt til eleven, når denne har brug for det.
- Besøge gravstedet, evt. på mærkedage (fødselsdag, dødsdag).
- Ritualer kan være med til at gøre det ufattelige virkeligt, og samtidig kan de være med til at leve en ny virkelighed uden den mistede.
- Lav evt. et undervisningsforløb om det at miste.
- Vigtigt at lade eleverne tale om dødsfaldet. I takt med deres fysiske og mentale udvikling, udvikles også deres evne til at forstå omverdenen, og de vil have behov for at bearbejde hændelsen i takt med denne udvikling.
- Mulighed for at deltage i skolens Omsorgsgruppe.

Husk:

Børn er utrolig loyale. Det kan betyde, at der kommer en forsinket sorgreaktion, nemlig først når forholdene er stabiliserede, og børnene føler, at nu er der plads til dem.

- Børn sørger i "klumper".
- Angsten for at andre kan dø opstår.
- Vi voksne skal turde hjælpe børnene.

Det kollegiale tab - når personalet mister eller alvorlig kaos/krise situation:

Det er en selvfølge, at vi på skolen har en høj prioritering af, at alle ønsker en arbejdsplads, hvor samarbejde og omsorgen prioriteres højt - både blandt elever og ansatte.

Ud fra dette anses det for selvfølgeligt, at alle gør, hvad de kan for at hjælpe hinanden.

Det kollegiale tab kan bl.a. være:

- Skolen mister en lærer/medarbejder
- En ansat mister et barn eller ægtefælle
- En lærer mister en elev i en klasse.

På ledelsens foranledning etableres en ressourcegruppe (f.eks. team, nære kolleger), der støtter den/de involverede lærere/ansatte, uden at de først skal bede om det selv.

- At man bestræber sig på at lytte, uden at give for mange "gode råd", for på den måde at hjælpe en kollega til at håndtere situationen på egen måde.
- At man af sig selv tilbyder praktisk hjælp og ikke venter på, at kollegaen beder om hjælp (vær opmærksom på, at både børn og voksne, der enten har lidt svære tab eller har mistet for nylig, kan reagere stærkt).
- Ved dødsfald blandt ansatte orienteres alle ansatte (SFO, servicepersonale, lærere).
- Flaget på halv på dødsdagen og en buket til de efterladte (gerne med et besøg i hjemmet). Fælles mindehøjtidelighed (både elever og ansatte). Deltagelse i begravelse.
- Forældre i berørte klasser orienteres. Teamet sørger for opfølgning. Opfølgning kan med fordel være besøg af relevante ("eksperter", præst).
- Teamet sørger for opfølgning.

Ved alvorlig sygdom ligeledes orientering til alle. Kontakt til familien, og berørte klasser orienteres. Der følges til stadighed op på sygdommens udvikling.

I øvrigt henvises til punkt 6.3. i Svendborg kommunes personalepolitik: "Psykiske arbejdsskader". Dette beskriver både situationer omkring psykisk krise, psykisk vold og arbejdsulykker samt giver eksempler på, hvad man kan gøre for at hjælpe.

Ideer til undervisningsforløb:

Indskolingen:

- Læs billedbøger om det at miste. fx: "Drengen der lå i sin seng, mens hans far og damefrisøren så på". Af Kim Fupz Aakeson; "Mor er en engel". Af Susanne Engelhardt; "Græd blot hjerte..." Af Glenn Ringtved m.fl.
- Tegne eller fortælle historier om slægtninge eller kæledyrs død.
- Oplæsning af Brødrene Løvehjerte + se filmen.
- Fælleslæsning af "Hund i himlen" af Hanne Kvist (fås i classesæt på CFUFyn).
- Film: "Når livet går sin vej" (Kræftens Bekæmpelse).
- Læs bogen "Når man går bort" af Aage Brandt. Bogen er udgivet af Danske bedemænd og er rigtig god at samtale ud fra.

Mellemtrinnet:

- Få besøg af en præst eller besøg præsten og hendes kirke.
- Gå på kirkegårdsvandring og skriv historier og digte ud fra de gravstene I ser.
- Oplæsning af fx:

O "Max - min bror" af Sigrid Zeevaert

O "Husker du smagen af brombær" af Dorris Buchnan Smith.

- o "Drengen med sølvhjelm" af Hanne Kvist (fås i klassesæt på acufyn).
  - o "Aldrig mere" af Bettie Elias.
  - o "Den sovende sangerinde" af Kamilla Hega Holst.
- Samtale om det at miste. Hvordan kan vi reagere, hvis det rammer os selv?
  - Hvordan hjælper man en ven, der sørger?
  - Oplæsning fra novellesamlingen "Snefnug og solsort" (for de ældste op mellemtrinnet).
  - Digte / skrive / tegne om døden eller relaterede oplevelser.
  - Se filmen "Når livet går sin vej". (Kræftens Bekæmpelse)
  - Søg hjælp i materialet fra Kræftens bekæmpelse "Når bånd brister". (3.-5. kl.)

Sorgkasse - Hvad indeholder sorgkassen på inspektørens kontor:

- o Lys
- o Tændstikker
- o Lys til graven
- o Pjecen fra Kræftens Bekæmpelse: "Om sorg handleplan"
- o UFC Unge: "Ungdomspædagogisk Forsknings- og udviklingsprojekt: Forebyggelse af alvorlig mistrivsel gennem dannelse af lokale "omsorgsnetværk" mellem unge, lærere, sundhedspersonale og socialforsorg."
- o Bogen "Hvor går man hen, når man går bort". Udgivet af Danske Bedemænd.
- o Tidsskriftet "Skolestart nr. 4". Artikel om børn, sorg og krise.
- o Tidsskriftet "Skolebørn nr. 8". Artikel om skolens omsorgsplan.
- o Danmarks Lærerforening: Pjecen "Børn i sorg".
- o Eksempler på sorgbreve.
- o Kopi af kommunens personalepolitik, kapitel 6.3., psykiske arbejdsskader